

23.05.2022

POL-2022-43727

Sisäministeriö

Poliisihallituksen lausunto hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimivaltaisista viranomaisista terroristisen verkkosisällön leviämisen estämiseen liittyen

1 Lausuntopyynnöstä

Sisäministeriö on pyytänyt 11.4.2022 päivätyllä pyynnöllä Poliisihallituksen lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi toimivaltaisista viranomaisista terroristisen verkkosisällön leviämisen estämiseen liittyen. Esitysluonnoksessa ehdotetaan annettavaksi tarvittavat säännökset Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/784 verkossa tapahtuvaan terroristisen sisällön levittämiseen puuttumisesta täytäntöönpanemiseksi.

2 Poliisihallituksen lausunto

2.1 Asetuksesta ja sen toimeenpanosta yleisesti

Poliisihallitus pitää tärkeänä sitä, että terroristisen verkkosisällön leviämisen estämisestä säädetään ja tätä kautta pyritään torjumaan muun muassa terroristiseen toimintaan rekrytoimista. Internetin säilytyspalvelut ovat ryhtyneet joihinkin toimiin terroristisen verkkosisällön leviämisen estämiseksi, mutta on tärkeää säätää asiasta, jotta kaikkien säilytyspalveluiden toimet ovat yhdenmukaiset ja tätä kautta saadaan vaikuttavuutta terrorismin torjuntaan. Kaikkien toimijoiden yhdenmukaiset toimet lisäävät myös viranomaistoiminnan ennustettavuutta sekä luovat yritysten kilpailulle yhtenevän pohjan. Pelkästään kansallisella lainsäädännöllä ei saada aikaan riittävää vaikuttavuutta aikaan ja 29.4.2021 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/784 mahdollistaa rajat ylittävän terroristisen sisällön levittämisen torjunnan aiempaa koordinoidummalla tavalla.

Internetissä oleva sisältö leviää nopeasti ja kerran internetiin ladattu sisältö voi olla hankalaa tai mahdotonta poistaa. Asetuksella ja sen nojalla säädettävällä kansallisella lainsäädännöllä ei voida taata sitä, etteikö joku verkkosisältö leviäisi estotoimista huolimatta eikä jonkun sisällön poistaminen kaikilta alustoilta voi olla tavoite vaan leviämistä pyritään hillitsemään, ettei sisältöä olisi yleisesti saatavilla. Asetuksen 1 artiklan 3. kohdassa on myös

lueteltu poikkeuksia, joissa tapauksissa terroristisen verkkosisällön levittäminen ei kuuluisi asetuksessa tarkoitettuun lainvastaiseen menettelyyn. Tämä saattaa joissain tapauksissa aiheuttaa haasteita tulkinnalle, minkälaisen sisällön levittäminen voi olla sallittua.

2.2 Poliisin tehtävät asetuksessa määritellyissä tehtävissä

Asetuksen 12 artiklassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten nimeämisestä. Artiklan mukaan jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi viranomainen, jonka toimivaltaan kuuluu: a) poistamismääräysten antaminen 3 artiklan nojalla; b) poistamismääräysten arviointi 4 artiklan nojalla; c) erityistoimenpiteiden toteuttamisen valvonta 5 artiklan nojalla; d) seuraamusten määrääminen 18 artiklan nojalla. Hallituksen esityksessä esitetään poliisin tehtäviksi yllämainituista kohdat a, b ja d.

2.3 Poistamismääräysten antaminen

Asetuksen 3 artiklassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten oikeudesta antaa *poistamismääräys, jolla säilytyspalvelun tarjoajia veloitetaan poistamaan tietty terroristinen sisältö tai estämään pääsy terroristiseen sisältöön kaikissa jäsenvaltioissa*. Tehtävä edellyttää poliisilta aktiivista omaa tiedonhankintaa kyseisestä verkkosisällöstä, tiedon vastaanottamista yleisöltä tai kansallisen tai kansainvälisen viranomaisyhteistyön kautta. Käytännössä verkkosisältö on arvioitava poliisin toimesta, selvitettävä, onko samaan verkkosisältöön liittyen annettu aiempia poistomääräyksiä, onko asian johdosta ryhdytty toimenpiteisiin tai kuuluuko asian selvittäminen jonkun toisen maan viranomaiselle. On myös selvitettävä, onko terroristisen aineiston julkaisu 1 artiklassa säädetyn poikkeuksin luvallista.

2.4 Rajat ylittävien poistamismääräysten arviointi

Kun terroristista aineistoa säilyttävä palveluntarjoaja sijaitsee muualla kuin määräyksen antavassa jäsenvaltiossa Artikla 4 mukaan toimivaltaisen viranomaisen on toimitettava poistamismääräys tiedoksi myös palveluntarjoajan laillisen edustajan sijaintivaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltainen viranomainen *voi 72 tunnin kuluessa poistamismääräyksen jäljennöksen vastaanottamisesta 1 kohdan mukaisesti arvioida poistamismääräyksen sen selvittämiseksi, rikkooko se asetusta tai perusoikeuskirjassa vahvistettuja perusoikeuksia vakavasti tai ilmeisesti*. Vaikka asetus on kirjattu muotoon, joka mahdollistaa toimivaltaisen viranomaisen tekemän arvion, tarkoittaa se kuitenkin käytännössä sitä, että poliisin on vastaanotettava, tallennettava ja käytävä läpi jokainen Suomessa sijaitsevalle palveluntarjoajalle asetuksen perusteella annettava poistamismääräys ja selvitettävä rikkooko poistamismääräys asetusta tai perusoikeuskirjassa vahvistettuja perusoikeuksia vakavasti ja ilmeisesti. Mikäli

pyyntö on mainittua lainsäädäntöä tai perusoikeuksia loukkaava, niin asiasta on tehtävä perusteltu päätös.

Säilytystarjoajalla on oikeus pyytää 48 tunnin aikana sijaintivaltion toimivaltaisen viranomaisenarviota poistamismääräyksestä. Toimivaltaisen viranomaisen eli poliisin on 72 tunnin kuluessa palveluntarjoajalta saadun pyynnön jälkeen tehtävä asiasta perusteltu päätös, jossa on otettava kantaa siihen, onko rikkomusta todettu. Perusteltu päätös on myös toimitettava arviota pyytäneelle palveluntarjoajalle ja poistamismääräyksen antaneelle toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Koska aineiston julkaisemisen osalta on arvioitava perusoikeuksien toteutumista ja sananvapauden käyttämistä, niin asioiden käsittely edellyttää poliisilta erityistä asiantuntemusta. Asiantunteva henkilöstö on oltava saatavilla nopealla aikataululla.

2.5 Toimivaltaisten viranomaisten avoimuusselostukset

8 artiklan mukaan *toimivaltaisten viranomaisten on julkaistava vuotuiset avoimuusselostukset tämän asetuksen nojalla toteuttamistaan toimista*. Poliisin on omalta osalta tuotettava ja julkaistava tiedot poistomääräyksistä artiklassa säädetyllä tavalla.

2.6 Oikeussuojakeinojen käyttäminen

9 artiklassa säädetään oikeussuojakeinojen käyttämisestä. Poliisin tehtävänä on tapauksesta riippuen valmisteltava ja osallistuttava sellaisten tapausten käsittelyihin, joissa poistamismääräystä tai seuraamusmaksuja koskevaan tapaukseen haetaan muutosta. Kansalaisten ja yksityisen sektorin oikeusturvan kannalta on tärkeää, että poliisilla on tehtävää varten osoitettu riittävät henkilöresurssit.

3 Resurssivaikutukset poliisiin

Asetuksessa säädettyjen ja lainsäädäntöesityksessä poliisille osoitettujen tehtävien hoitaminen annetuissa aikarajoissa edellyttää poliisille riittäviä resursseja tehtyjen ilmoitusten läpikäyntiin, käsittelyyn ja päätösten tekoon. Ennen toiminnan aloittamista ei voida antaa täsmällistä arviota vastaanotettavista ja lähetettävistä poistamismääräyksistä tai seuraamusharkinnan työmäärästä. Poliisihallituksen alustavan arvion mukaan tehtävien hoitaminen edellyttäisi 4-6 henkilötyövuoden lisäämistä poliisin resursseihin, jotta henkilöstöä olisi saatavilla laissa säädettävien tehtävien hoitamiseen kaikkina aikoina.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Jari Yli-Pelkonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 23.05.2022 klo 14:06. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.